

Història Més o menys llunyans, els fets i personatges històrics nodreixen investigacions i publicacions diverses: del 1714 a la Guerra Civil, de Gaudí o Domènech i Montaner als bandolers o les trementinaires

De la Barcelona vençuda al Gósol picassià

JOAN ESCULIES

Aquesta *rentrée* literària diverses editorials aposten per novetats relacionades amb la història de l'art. L'estada de Pablo Picasso a Gósol la primavera de 1906 va situar per sempre l'encisador municipal berguedà al mapa i va canviar la seva forma de pintar per sempre. **Iñaki Rubio** descriu aquest periple i les seves implicacions a **Pau de Gósol. Picasso**

al Pirineu (*Comanegra*). Es tracta d'un llibre que enllaça amb el què ja s'ha pogut llegir en aquests mesos de calor. A la mateixa editorial, **Joan Safont** ha presentat **L'estiu passat**, sobre els estiujos d'artistes i escriptors com Mercè Rodoreda, Pere Calders, Montserrat Roig o Josep Pla, però també sobre el mateix Picasso o Joan Miró a Mont-roig del Camp.

Sense deixar el romànic que va inspirar el pintor malagueny, **Lluís Domènech Girbau** i **Teresa-M. Sala** ressegueixen a **Del llibre que Lluís Domènech i Montaner no va escriure** (*Edicions UB*) les excursions d'estudi que l'arquitecte va fer per elaborar la primera història de l'art romànic a Catalunya. Un volum que no va veure la llum, però del que els autors en recuperen textos, fitxes, dibuixos, plànols i fotografies inèdites. La mateixa editorial publica **Història d'un Gaudí ocult. L'estendard de l'Orfeó Feliuà**. **Xavier Jové** i, de nou, **Teresa-M. Sala**, reconstrueixen el procés creatiu de la peça en el context de l'època.

Una mica més entrada la temporada, **Sylvia Lagarda-Mata** publicarà **Catalunya, terra de bandolers** (*Angle Editorial*), on recull fets històrics, biografies i llegendes del bandolerisme i el seu impacte al llarg de tota la geografia catalana. El lector hi trobarà noms com Perrot Rocaguinarda, Serrallonga, Panxampla, Toca-son... En la mateixa línia de recuperar el patrimoni propi, bé sigui oral o arquitectònic, **Carles Cartañá** i **Jordi Longás** presenten **Catalunya: 50 castells medievals** (*Cossetània*). Es

tracta d'un llibre de gran format amb fotografies en color i a tota pàgina, que compleix diverses funcions, des de presentar-ne la història i funció, a la d'aportar idees per fer excursions i anar-los a conèixer en persona.

Com sempre, no falten els llibres relacionats amb la Guerra Civil. A **Èremferes** (*Pagès Editors*), **Oriol Riart** presenta l'experiència directa dels soldats que van viure la contesa per mitjà dels seus diaris personals i d'una lectura acurada de les impressions, les pors, les necessitats i les emocions que els combatents van deixar per escrit en el mateix moment dels fets. També l'historiador **Daniel Díaz-Esculies** investiga a **Vida i mort dels catalans en els fronts de guerra, 1936-1939** (*Publicacions de l'Abadia de Montserrat*) la vida quotidiana a les files republicanes amb un volum que tracta, amb tota cruïssa, des de la catalanofòbia al sexe i el paper de les dones al front a partir de fonts primàries. Així mateix, en començar l'octubre Tigre de Paper aplegarà els textos i l'evolució ideològica de **Joaquim Maurín**. La publicació coincideix amb el 50è aniversari de la mort del reconegut dirigent del POUM durant els anys trenta.

En l'àmbit de la reivindicació del paper de la dona a la història a la que, per fortuna, es dediquen cada vegada més treballs, destaquen dues novetats. **Medicina en femení. De les remeieres medievals a les trementinaires. Amb un recull d'herbes i remeis** (*Cossetània*). Un llibre de l'experta en literatura i cultura medieval, **Glòria Sabaté**, que homentja aquestes dones transmissores de sabers ancestrals. I, així mateix, **Elles, les dones, també hi eren. Corresponsals femenines de Víctor Balaguer (1848-1896)** (*Edicions UB*). **Montserrat Comas** recupera les cartes d'algunes dones que van escriure a Víctor Balaguer i a partir d'aquí descobreix la xarxa social del polític i historiador des de la perspectiva femenina i la tasca intel·lectual de les dones que formaven part de l'entorn liberal balaguerià.

És també novetat recent un llibre que molts lectors ja han començat a gaudir. **La febre dels cromos** (*Comanegra*) de **Josep-Manuel Rafi** sobre Xocolates Boix i la història del cromo publicitari antic català i europeu que cerca convertir-se en el referent de la cromolitografia catalana. Després d'anys d'investigació l'autor explica com rere el cromo publicitari s'hi amaga la història mateixa de la democratització del coneixement i l'expansió artística. Un viatge fascinant a través de gairebé mil cromos representatius de les principals col·leccions històriques.

D'entre totes les novetats, però, el llibre cridat a generar debat, en un tema sempre de moda, és **Vençuda però no submissa** (*Edicions 62*). A l'ombra dels seus propis estudis anteriors i també dels fils esbossats per Ernest Lluch, **Joaquim Albareda**, aprofundeix en un fil de continuïtat. El catedràtic de la UPF explica que una vegada abolides les institucions de Catalunya el 1714 i malgrat la repressió i la malfiança crònica per part dels militars i de les noves autoritats, molts catalans van continuar dissentint i protestant, van reclamar alternatives davant l'absolutisme i no van perdre la memòria de les llibertats. La nova visió de conjunt del segle XVIII que presenta Albareda desmunta tòpics i farà parlar. /

/ L'estada de Picasso a Gósol va situar aquest municipi al mapa i va canviar la seva forma de pintar

/ 'Èremferes', presenta l'experiència dels soldats a la Guerra Civil per mitjà dels seus diaris

Cromos de futbol de Xocolates Boix

Gósol, al Berguedà, on Picasso hi va fer una estada l'any 1906

Milicianes a la plaça Catalunya de Barcelona el juliol de 1936

Vista del castell medieval de Requesens, a l'Alt Empordà

/ Joaquim Albareda explica com, després de 1714, molts catalans van continuar dissentint i protestant